ПРОЕКТ

Н А Р Е Д Б А

№ …….

за придобиване на квалификация по професията

„ДВИЖЕНИЕ И ПРЕВОЗНА ДЕЙНОСТ В ЖЕЛЕЗОПЪТНИЯ ТРАНСПОРТ“

Раздел I
ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Чл. 1. С тази наредба се определя държавният образователен стандарт (ДОС) за придобиването на квалификация по професията код 104103 „Движение и превозна дейност в железопътния транспорт“ от област на образование „Транспортни услуги“ и професионално направление код 1041 „Транспортни услуги“ съгласно Списъка на професиите за професионално образование и обучение по чл. 6, ал. 1 от Закона за професионалното образование и обучение.

Чл. 2. Държавният образователен стандарт за придобиването на квалификация по професията код 104103 „Движение и превозна дейност в железопътния транспорт“ съгласно приложението към тази наредба определя изискванията за придобиването на втора, трета и четвърта степен на професионална квалификация по професията, за придобиване на квалификация по част от професията, както и за достигане на отделни единици резултати от ученето.

Чл. 3. Въз основа на ДОС по чл. 1 и рамковите програми по чл. 10, ал. 3, т. 3 от Закона за професионалното образование и обучение се разработват типови учебни планове и учебни програми за ученици. Въз основа на рамковите програми по чл. 10, ал. 3, т. 2, 4, 5 и 6 от Закона за професионалното образование и обучение се разработват учебни планове и учебни програми за лица, навършили 16 години.

Раздел II

ПРОЕКТ

СЪДЪРЖАНИЕ НА ДЪРЖАВНИЯ ОБРАЗОВАТЕЛЕН СТАНДАРТ

Чл. 4. (1) Държавният образователен стандарт по чл. 1 определя изискванията към кандидатите, описанието на професията, единиците резултати от учене за придобиване на всяка от степените на професионална квалификация по професията, критериите и средствата за оценяване на всяка единица резултат от учене, съвкупността от единици резултати от ученето, които формират придобиването на квалификация по част от професия, изискванията към материалната база и изискванията към обучаващите.

(2) Държавният образователен стандарт за придобиване на квалификация по професията включва общата, отрасловата и специфичната професионална подготовка с необходимите професионални компетентности, които гарантират на обучаемия възможността за упражняване на професията след завършване на обучението.

ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 1. Учебните планове и учебните програми по чл. 3, разработени въз основа на тази наредба, започват да се прилагат от учебната 2026 – 2027 г. за учениците, които постъпват в VIII клас в училищното професионално образование и обучение, а за лица, навършили 16 години – от 1 януари 2026 г.

§ 2. Тази наредба се издава на основание чл. 22, ал. 6, във връзка с ал. 2, т. 6 от Закона за предучилищното и училищното образование.

ПРОЕКТ

КРАСИМИР ВЪЛЧЕВ

Министър на образованието и науката

Приложение към чл. 2

ДЪРЖАВЕН ОБРАЗОВАТЕЛЕН СТАНДАРТ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА КВАЛИФИКАЦИЯ ПО ПРОФЕСИЯТА „ДВИЖЕНИЕ И ПРЕВОЗНА ДЕЙНОСТ В ЖЕЛЕЗОПЪТНИЯ ТРАНСПОРТ“

Професионално направление					
Код: 1041	**Транспортни услуги**				
Професия					
Код: 104103	**Движение и превозна дейност в железопътния транспорт**				
Степени на професионална квалификация		**-**	**II**	**III**	**IV**
Ниво по Национална квалификационна рамка (НКР)		**-**	**3**	**4**	**5**
Ниво по Европейска квалификационна рамка (ЕКР)		**-**	**3**	**4**	**5**

ПРОЕКТ

София, 2025 г.

1. Изисквания към кандидатите

1.1. Изисквания към кандидатите за входящо минимално образователно и/или входящо квалификационно равнище за придобиване на степени съгласно Закона за професионалното образование и обучение.

За придобиване на втора, трета и четвърта степен на професионална квалификация по професията „Движение и превозна дейност в железопътния транспорт“ от Списъка на професиите за професионално образование и обучение, утвърден от министъра на образованието и науката със Заповед № РД09-2230 от 09.08.2024 г., изискванията за входящото минимално образователно равнище към кандидатите са:

1.1.2. За придобиване на втора степен на професионална квалификация:

- за лица, навършили 16 години – завършен първи гимназиален етап;

1.1.3. За придобиване на трета степен на професионална квалификация:

- за ученици – завършено основно образование;
- за лица, навършили 16 години – придобито право за явяване на държавни зрелостни изпити или завършено средно образование.

1.1.4. За придобиване на четвърта степен на професионална квалификация – завършено средно образование.

Изискването за входящо квалификационно равнище при продължаващо професионално обучение за придобиване на трета степен на професионална квалификация е придобита втора степен професионална квалификация по същата професия.

1.2. Здравословното състояние на кандидата се удостоверява с медицински документ, доказващ, че професията, по която желае да се обучава, не му е противопоказна.

2. Описание на професията

2.1. Втора степен на професионална квалификация по професията

Лицето, придобило втора степен на професионална квалификация по професията, изпълнява рутинни дейности в условия на променяща се оперативна среда. Разпознава и подава сигнали за осигуряване на безопасността на превозите в железопътната инфраструктура съгласно установените правила и процедури. Познава нормативната уредба за безопасност в железопътния транспорт и я прилага при изпълнение на служебните си задължения. Управлява сигнали и стрелки в района на гара за осигуряване на безопасност на движението на влаковете, познава и умее да работи с гаровата апаратура за управление на сигналите и стрелките. Осигурява оперативно управление на маневрени състави при извършване на композиране, разкомпозиране и други маневрени придвижвания в гари и междугария за товарене, разтоварване и други с помощта на работни сигнали, създава организация и извършва контрол за правилно и безопасно извършване на маневрената дейност, осигурява безопасност на членовете на маневрената бригада, подвижния състав и гаровите съоръжения. Извършва мониторинг върху състоянието на железния път, съоръженията, сигналите, контактната мрежа, при необходимост осъществява охрана на повредени места по железопътната линия, комуникира с ръководителите на движението в прилежащите гари. Осъществява охрана на железопътни прелези, управлява оборудването на железопътни прелези в съответствие с изискванията за безопасност, упражнява надзор върху движението около и на железопътните прелези и комуникира с ръководителите на движението в прилежащите гари, водачи на превозни средства и други, когато това е необходимо, познава правилника за движение по пътищата в касаещия ги обем. Извършва контрол върху редовността на пътниците в железопътния транспорт, извършва продажба на превозни документи на пътниците при необходимост, познава и прилага тарифите за превоз на пътници в железопътния транспорт, подпомага дейността на началник-влака при необходимост.

ПРОЕКТ

Извършва продажба на превозни документи в гари и спирки, документира и отчита приходите от продажбата.

Работата се извършва в променлива работна среда (открито/закрито, на място и по време на движение). Работното време е с нормална продължителност съгласно Кодекса на труда и Наредба № 50 от 2001 г. за работното време на ръководния и изпълнителския персонал, зает с осигуряване на превозите на пътници и товари в железопътния транспорт (ДВ, бр. 4 от 2002 г.). Изисква се стриктно спазване на технологичните инструкции, координация с други звена, концентрация на вниманието и устойчивост при работа в условия на стрес и рутинна натовареност.

За да заема длъжност от железопътния транспорт, която е свързана с безопасността на превозите, лицето, придобило трета степен на професионална квалификация по професията „Движение и превозна дейност в железопътния транспорт“, трябва да притежава правоспособност, придобита съгласно условията на Наредба № 56 от 2003 г. за изискванията, условията и реда за обучение на кандидатите за придобиване на правоспособност, изисквана от персонала, отговорен за безопасността на превозите с железопътен транспорт, или признаване на такава правоспособност и реда за провеждане на проверочните изпити на лицата от персонала, отговорен за безопасността на превозите (ДВ, бр. 20 от 2003 г.).

В тези случаи обучението по професия втора степен включва и подготовка за придобиване на правоспособност за длъжност от железопътния транспорт, която е свързана с безопасността на превозите (в зависимост от желанието на обучаваните и възможностите на обучаващата институция), за:

- постови стрелочник;
- маневрен стрелочник;
- прелезопазач;
- маневрист;
- жп кантонер;
- охранител на слаби места.

Ако обучаващата институция има възможност и обучаваните желаят, може да се организира чрез предвидените в учебния план часове за разширена професионална подготовка допълнително обучение за придобиване на правоспособности за други длъжности от железопътния транспорт, свързани с безопасността на превозите съобразно изискванията на посочената Наредба № 56 от 2003 г. за изискванията, условията и реда за обучение на кандидатите за придобиване на правоспособност, изисквана от персонала, отговорен за безопасността на превозите с железопътен транспорт, или признаване на такава правоспособност и реда за провеждане на проверочните изпити на лицата от персонала, отговорен за безопасността на превозите (ДВ, бр. 20 от 2003 г.).

2.2. Трета степен на професионална квалификация по професията

Лицето, придобило трета степен на професионална квалификация, организира, координира и контролира изпълнението на превозни и гарови дейности, като същевременно участва в тях при необходимост. То планира и проследява движението на влаковете в съответствие с графика, проверява и контролира осигуряването със спирачна маса на влаковете и маневрените състави и проверява и контролира готовността на подвижния състав за безопасно движение.

Изготвя и валидира превозни документи, съставя отчетна документация, сравнява оперативните данни с планираните параметри и интерпретира отклоненията. Преценява необходимостта от извършване на маневри, издава разпореждания и инструктира маневрените бригади. Извършва контрол на редовността на пътниците и взема решения при нередовности,

ПРОЕКТ

като съблюдава спазването на транспортните разпоредби.

Контролира изпълнението на задълженията от страна на превозния персонал, инструктира при необходимост и оказва помощ. Идентифицира оперативни проблеми и прилага подходящи решения в съответствие с нормативната уредба и стандартите за безопасност.

Изисква се компетентност за справяне с внезапни промени в оперативната обстановка, аналитичен подход при оценка на ситуациите и комуникативни умения при работа с пътници и служители.

За да заема длъжност от железопътния транспорт (например длъжност „началник-влак), която е свързана с безопасността на превозите, лицето, придобило трета степен на професионална квалификация по професията „Движение и превозна дейност в железопътния транспорт“, трябва да притежава правоспособност, придобита съгласно условията на Наредба № 56 от 2003 г. за изискванията, условията и реда за обучение на кандидатите за придобиване на правоспособност, изисквана от персонала, отговорен за безопасността на превозите с железопътен транспорт, или признаване на такава правоспособност и реда за провеждане на проверочните изпити на лицата от персонала, отговорен за безопасността на превозите (ДВ, бр. 20 от 2003 г.).

Лицето, придобило трета степен на професионална квалификация по професията „Движение и превозна дейност в железопътния транспорт“, е обучавано за правоспособност за управление на МПС от категория В по реда на Наредба № 37 от 2002 г. за условията и реда за обучение на кандидатите за придобиване на правоспособност за управление на моторно превозно средство и условията и реда за издаване на разрешение за тяхното обучение, издадена от министъра на транспорта и съобщенията (обн., ДВ, бр. 82 от27.08.2002 г).

2.3. Четвърта степен на професионална квалификация по професията

Лицето, придобило четвърта степен на професионална квалификация, упражнява контрол, ръководи и методически подпомага дейностите по движение и превоз на пътници и товари, като осъществява пълна отговорност за организацията, управлението и спазването на нормативните изисквания в железопътната експлоатация.

Оценява качеството на изпълнение на трудовите дейности в гаровите звена и превозните бригади. Анализира постъпващата информация от оперативните участъци, разкрива несъответствия, формулира предложения за подобрение и разработва инструкции и процедури. Провежда инструктажи, обучава служители и извършва наставничество в реална работна среда. Прилага мерки за превенция на допускане на нарушения, като следи за стриктно спазване на правилата за безопасност и технологични изисквания.

Организира и управлява дейността на дежурни ръководители, стрелочници, прелезопазачи и служители на железопътни предприятия. Съгласува работата между отделни технологични звена с цел обединяване на процесите в единна транспортна схема. Формулира стратегически цели за подобряване на организацията и безопасността, разпределя ресурси, управлява конфликти и взема решения с висока степен на сложност.

Упражнява нормативно регламентирани контролни функции и има задължение за въвеждане и спазване на стандарти за качество, ефективност и сигурност в железопътния транспорт.

3. Единици резултати от ученето (ЕРУ) за придобиване на всяка от степените на професионална квалификация по професията

ПРОЕКТ

Степен на професионална квалификация	Ниво по НКР/ ЕКР	Номер на ЕРУ и вид професионална подготовка (ПП)													
		ЕРУ 1	ЕРУ 2	ЕРУ 3	ЕРУ 4	ЕРУ 5	ЕРУ 6	ЕРУ 7	ЕРУ 8	ЕРУ 9	ЕРУ 10	ЕРУ 11	ЕРУ 12	ЕРУ 13	ЕРУ 14
		Обща ПП		Отраслова ПП			Специфична ПП								
II	3	x	x	x	x	x	x	x							
III	4	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		
IV	5	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x

3.1. Списък на Единиците резултати от ученето по видове професионална подготовка

ЕРУ по обща професионална подготовка – единна за всички професионални направления от Списъка на професиите за професионално образование и обучение

ЕРУ 1. Здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда

ЕРУ 2. Икономика и предприемачество

ЕРУ по отраслова професионална подготовка – единна за професиите от професионално направление „Транспортни услуги“

ЕРУ 3. Основни работни процеси

ЕРУ 4. Транспортни услуги

ЕРУ 5. Транспортна логистика

3.2. ЕРУ по специфична професионална подготовка по професията „Движение и превозна дейност в железопътния транспорт“

ЕРУ 6. Осигуряване на безопасност при работа по железопътната инфраструктура

ЕРУ 7. Обслужване на пътници и обработка на превозни документи

ЕРУ 8. Информационни и комуникационни технологии в професията

ЕРУ 9. Организация на влаковото движение и работата в гарите

ЕРУ 10. Организация на технологичните процеси в железопътното предприятие

ЕРУ 11. Търговска експлоатация и обработка на пратки и превозни документи

ЕРУ 12. Контрол на безопасността на движение и технологичните процеси

ЕРУ 13. Наставничество и обучение на служителите в превозните дейности

ЕРУ 14. Обезпечаване на безопасна експлоатация

3.3. Описание на единиците резултати от ученето за професията „Движение и превозна дейност в железопътния транспорт“

3.3.1. Обща професионална подготовка по професията

ЕРУ 1	**Здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда**
Резултат от учене 1.1	Спазва хигиенните норми и здравословните и безопасните условия на труд на работното място
Знания	• Познава основните нормативни документи за здравословни и безопасни условия на труд (ЗБУТ) • Обяснява възможните професионални и здравни рискове на работното място и причините за тяхното възникване

ПРОЕКТ

	• Разяснява основните правила при оказването на първа помощ при трудови злополуки • Изброява основните видове лични предпазни средства и техните функции • Познава видовете защитни приспособления и средства за сигнализация и маркировка за осигуряване на ЗБУТ • Изброява правилата за работа при аварии и аварийни ситуации
Умения	• Прилага мерки за безопасност на работното място • Спазва хигиенните норми на работното място • Прилага инструкции за безопасна работа • Реагира правилно при аварийни ситуации
Компетентности	• Спазва стриктно мерките за безопасност при изпълнение на различните трудови дейности
Резултат от учене 1.2	Осъществява превантивна дейност за опазване на околната среда
Знания	• Познава нормативни актове, свързани с опазването на околната среда, и ЗБУТ • Познава трудовоправните норми, свързани със ЗБУТ • Разяснява общите изисквания за осигуряване на ЗБУТ съобразно спецификата на провежданата дейност и изискванията на техническото, технологичното и социалното развитие с цел защита на живота, здравето и работоспособността на работещите
Умения	• Търси информация за устойчиви практики, приложими в конкретната професионална дейност • Изпълнява дейности по събиране и съхраняване на опасни продукти, излезли от употреба уреди и консумативи съобразно правилата за рециклиране • Използва технологии и материали, щадящи околната среда • Спазва практики за пестене на вода, енергия и други ресурси на работното място
Компетентности	• Правилно обработва отпадъците на работното място съобразно изискванията за сортиране • Вярно и точно разпознава замърсяващи фактори на работното място и съдейства за ограничаване на въздействието им • Способен е стриктно да следва утвърдените правила и изисквания за опазване на околната среда
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията: • Владее теоретични знания за: - хигиенните норми - здравословните и безопасните условия на труд на работното място - овладяването на аварийни ситуации и оказването на първа помощ - превантивната дейност за опазване на околната среда Част по практика на професията:

ПРОЕКТ

	• Избира своевременно най-адекватния тип поведение при зададената рискова ситуация • Вярно и точно определя необходимите действия за оказване на първа помощ
Средства за оценяване	Част по теория на професията: • Писмен изпит Част по практика на професията: • Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика
ЕРУ 2	**Икономика и предприемачество**
Резултат от учене 2.1	Познава основите на пазарната икономика
Знания	• Познава основни икономически понятия – търсене, предлагане, пазар, конкуренция, цена • Познава ролята на държавата в икономиката – данъци, бюджет, регулации • Обяснява дейността на организацията в контекста на основни икономически принципи и понятия • Разяснява основни понятия във финансите – приходи, разходи, печалба, инвестиции • Разбира значението на социалната и екологичната отговорност при ръководене на бизнес
Умения	• Използва основни икономически понятия, като търсене, предлагане, пазар, конкуренция и цена при изпълнение на професионалните си задачи • Отчита значението на основните финансови показатели, като приходи, разходи, печалба и инвестиции
Компетентности	• Прилага правилата и изискванията, свързани с ролята на държавата в икономиката, включително данъци, бюджет и регулации, в рамките на работната среда и своите професионални ангажименти
Резултат от учене 2.2	Познава основите на предприемачеството
Знания	• Познава същността и ролята на предприемачеството в икономиката • Изрежда основните стъпки при стартиране на бизнес, включително генериране на идея, пазарно проучване, изготвяне на бизнес план • Изброява видовете фирми и организационно-правни форми на стопанска дейност
Умения	• Разграничава видовете фирми и организационно-правните форми на стопанска дейност • Прилага знания за предприемачеството в работната си среда
Компетентности	• Идентифицира успешни практически примери за управление на бизнес начинания

ПРОЕКТ

	• Предлага решения за подобряване на дейността в съответствие с технологичните и организационните изисквания • При необходимост представя идеи и предложения пред клиенти, инвеститори или партньори, като аргументира решенията си
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията: • Владее основните теоретични знания и понятия в областта на икономиката • Владее основните теоретични постановки в областта на предприемачеството Част по практика на професията: • Вярно, точно и мотивирано определя действията за разрешаване на описания проблем в зададения казус • Участва в разработването на бизнес план на фирмата според изискванията на предварително дефинираното задание
Средства за оценяване	Част по теория на професията: • Писмен изпит Част по практика на професията: • Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика

3.3.2. Отраслова професионална подготовка по професията

ЕРУ 3	**Основни работни процеси**
Резултат от учене 3.1	Познава правилата и начините на организация на работата в предприятията за транспортни услуги
Знания	• Изрежда нормативни актове и вътрешни документи на предприятието, свързани с работния процес • Назовава основните работни процеси и дейности на работното място • Назовава основните документи и документални процедури, свързани с изпълнението на работните процеси и дейности на работното място • Познава ресурсите, средствата и инструментите, свързани с осъществяване на работния процес
Умения	• Спазва основните нормативни актове, свързани с професията • Изпълнява работата си според създадената организация на работа на работното място и в обекта • Прилага инструкциите и указанията, свързани с професията и работното място • Подготвя работното място за изпълнение на поставените задачи
Компетентности	• Способен е самостоятелно да организира работното си място • Самостоятелно разпределя работата си спрямо работното време и график
Резултат от учене 3.2	Работи в екип

ПРОЕКТ

Знания	• Познава етичните правила и норми в бранша • Познава отделните длъжности, техните взаимоотношения и йерархични връзки в работния екип • Описва принципите на етичните работни взаимоотношения и колегиалността • Обяснява причините, признаците и техниките за избягване на конфликти в работна среда
Умения	• Спазва етичните норми и правила в брашна • Спазва принципите на етични работни взаимоотношения и колегиалност • Разпознава и преодолява конфликтите в работна среда
Компетентности	• Взаимодейства ефективно с всички участници в трудовия процес съобразно работния протокол • Способен е да приеме отговорности при работа в група или екип
Резултат от учене 3.3	Работи с клиенти
Знания	• Познава законите и наредбите, свързани с осигуряването на качествени услуги за клиенти • Познава правилата за защита на личните данни и чувствителната информацията при работа с клиенти • Познава етичните норми и добрите фирмени практики за взаимодействие с клиенти • Описва начините за изчисляване на дължими суми и средствата за разплащане с клиенти • Обяснява основните правила на обслужване и поведение • Изброява етапите на обслужване
Умения	• Прилага действащото законодателство при обслужването на клиенти • Спазва правилата и процедурите за защита на личните данни и чувствителната информация за клиентите • Прилага добрите фирмени практики във взаимодействието с клиенти • Изчислява дължими суми и извършва разплащания при предоставяне на услуги за клиентите
Компетентности	• Обслужва качествено клиентите, спазвайки правилата и утвърдените фирмени практики • Способен е да взаимодейства ефективно с клиентите на предприятието • Способен е да се справи с различни типове клиенти на предприятието
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията: • Владее основните теоретични знания за приложимите в изпълнение на работните процеси и дейности на работното място нормативна уредба, правила и процедури

ПРОЕКТ

	• Владее основните теоретични постановки на основните работни процеси и дейности на работното място • Владее основните теоретични знания за ресурсите, средствата и инструментите, свързани с осъществяване на работния процес • Владее основните теоретични знания, свързани със създаване на ефективно взаимодействие в работния екип • Владее основните теоретични знания, свързани с ефективно обслужване на клиенти Част по практика на професията: • Избира ресурси, средства и инструменти за изпълнение на конкретна работна задача • Определя методи и средства (подходи) за осъществяване на конкретна работна задача • Изготвя документи по изпълнението на конкретна работна задача
Средства за оценяване:	Част по теория на професията: • Писмен изпит Част по практика на професията: • Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика
ЕРУ 4	**Транспортни услуги**
Резултат от учене 4.1	Познава услугите и транспортните средства в автомобилния транспорт
Знания	• Познава видовете транспортни средства и инфраструктурата за автомобилен транспорт • Познава същността, понятията и видовете транспортни услуги в автомобилния транспорт • Познава основните производствени показатели и измерители в автомобилния транспорт • Назовава основните нормативни изисквания и институционална рамка за автомобилен транспорт • Назовава основните документи и процедури за автомобилен транспорт
Умения	• Разпознава видовете транспортни средства и инфраструктура за автомобилен транспорт • Съпоставя различни видове автомобилни транспортни услуги • Определя основните производствени показатели и измерители в автомобилния транспорт • Комплектува документи за автомобилен транспорт • Избира автомобилна транспортна услуга
Компетентности	• Взема оптимално решение при избора на услуга в автомобилния транспорт
Резултат от учене 4.2	Познава услугите и транспортните средства в железопътния транспорт
Знания	• Познава видовете транспортни средства и инфраструктурата в железопътния транспорт

ПРОЕКТ

	• Познава същността, понятията и видовете транспортни услуги в железопътния транспорт • Познава основните производствени показатели и измерители в железопътния транспорт • Назовава основните нормативни изисквания и институционална рамка за железопътен транспорт • Назовава основните документи и процедури за железопътен транспорт
Умения	• Разпознава видовете превозни средства и инфраструктура за железопътен транспорт • Съпоставя различни видове железопътни транспортни услуги • Определя основните производствени показатели и измерители в железопътния транспорт • Комплектува документи за железопътен транспорт • Избира железопътна транспортна услуга
Компетентности	• Взема оптимално решение при избора на услуга в железопътния транспорт
Резултат от учене 4.3	Познава услугите и превозните средства в морския и вътрешноводния транспорт
Знания	• Познава видовете транспортни средства и пристанища в морския и вътрешноводния транспорт • Познава същността, понятията и видовете транспортни услуги в морския и вътрешноводния транспорт • Познава основните производствени показатели и измерители в морския и вътрешноводния транспорт • Назовава основните нормативни изисквания и институционална рамка в морския и вътрешноводния транспорт • Назовава основните документи и процедури при морския и вътрешноводния транспорт
Умения	• Разпознава видовете превозни средства и пристанища в речния и морския транспорт • Съпоставя различни транспортни услуги в морския и вътрешноводния транспорт • Определя основни производствени показатели и измерители в морския и вътрешноводния транспорт • Комплектува документи за морски и/или вътрешноводен транспорт • Избира транспортна услуга в морския и вътрешноводния транспорт
Компетентности	• Взема оптимално решение при избора на услуга в морския и вътрешноводния транспорт
Резултат от учене 4.4	Познава услугите и превозните средства във въздушния транспорт
Знания	• Познава видовете транспортни средства и летищна инфраструктура за въздушен транспорт

ПРОЕКТ

	• Познава същността, понятията и видовете транспортни услуги във въздушния транспорт • Познава основните производствени показатели и измерители във въздушния транспорт • Назовава основните нормативни изисквания и институционална рамка във въздушния транспорт • Познава основните документи и процедури при въздушен транспорт
Умения	• Разпознава видове самолети и летища • Съпоставя различни транспортни услуги във въздушния транспорт • Определя основни производствени показатели и измерители във въздушния транспорт • Комплектува документи за извършване на въздушен транспорт • Избира въздушна транспортна услуга
Компетентности	• Взема оптимално решение при избора на услуга във въздушния транспорт
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията: • Владее основните теоретични знания за видовете превозни средства и необходима инфраструктура в съответния вид транспорт • Владее основните теоретични знания за същността, понятията и видовете услуги в транспорта • Владее основните теоретични постановки за определяне на основните производствени показатели и измерители в съответния вид транспорт • Владее основните теоретични знания за документите и процедурите по организация на съответния вид транспорт Част по практика на професията: • Обосновава транспортна услуга във вид транспорт • Определя производствени показатели и измерители на вид транспортни средства • Подготвя документи за транспорт
Средства за оценяване:	Част по теория на професията: • Писмен изпит Част по практика на професията: • Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика
ЕРУ 5	**Транспортна логистика**
Резултат от учене 5.1	Разбира същността на транспортната логистика
Знания	• Познава основните понятия, процеси, документи, участници в логистиката • Изброява видовете логистика • Познава икономическата същност на транспорта и транспортните коридори

ПРОЕКТ

	• Обяснява понятията, показателите и измерителите в транспортната логистика • Описва правната рамка, институциите и организациите, регулиращи дейностите в транспортната логистика
Умения	• Разпознава логистични понятия, процеси, документи и участници • Идентифицира логистична услуга • Разпознава транспортните коридори • Разпознава ролята и функциите на институциите и организациите, регулиращи дейностите в транспортната логистика • Разграничава ролите, правата и задълженията на лицата, ангажирани в дейностите на транспортната логистика
Компетентности	• Спазва стриктно отговорностите по получаване, превоз и доставка на товари по договори за изпълнение • Спазва стриктно правилата за безопасен и икономичен превоз на товари и изискванията към моторните превозни средства за превоз на товари
Резултат от учене 5.2	Познава технологията на транспортната логистика
Знания	• Посочва основните участници и дейности в транспортната логистика • Описва манипулационни решения и складови машини, използвани в дейностите на транспортната логистика • Описва основните документи, процедури и формалности, използвани в транспортната логистика • Обяснява организацията, задачите и процесите в транспортната логистика • Обяснява приложението и мястото в изпълнението на транспортната логистика на съоръжения, оборудване и машини
Умения	• Разпознава функциите и задачите на участниците в изпълнението на дейностите на транспортната логистика • Разпознава и изготвя документи, свързани с процедури и формалности в транспортната логистика
Компетентности	• Разграничава точно видовете товари и специфичните особености на безопасното им транспортиране • Разграничава правилно специфичните особености при товарене, разтоварване, опаковка и маркиране на товарите
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията: • Владее теоретични знания за основни понятия, процеси, документи, участници в логистиката • Владее основните теоретични знания за определяне и измерване на показателите за ефективност и резултат на дейностите в транспортната логистика • Владее основните теоретични постановки за организирането и документирането на дейностите в транспортната логистика • Владее основните теоретични знания за използваните в транспортната логистика съоръжения, машини и оборудване Част по практика на професията:

ПРОЕКТ

	• Определя ефективен транспортен маршрут по зададени параметри • Работи с оборудване и документи за товарене, разтоварване, опаковка и маркиране на товарите • Подготвя и проверява документи за товарене, разтоварване, опаковка и маркиране на товарите
Средства за оценяване	Част по теория на професията: • Писмен изпит Част по практика на професията: • Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика

3.3.3. Специфична професионална подготовка по професията втора степен

ЕРУ 6	**Осигуряване на безопасност при работа по железопътната инфраструктура**
Резултат от учене 6.1	Разпознава видовете сигнали
Знания	• Изброява основните видове сигнали, използвани в железопътната инфраструктура • Познава значението на всеки сигнал съгласно нормативната уредба • Познава цветовите и формените характеристики на сигналите • Познава нормативните документи, регулиращи използването на сигнализация
Умения	• Различава сигналите по форма, цвят и предназначение • Използва определени сигнални средства в конкретна работна ситуация • Обяснява значението на използвания сигнал на други служители • Демонстрира подаване на сигнал в съответствие по установения ред
Компетентности	• Прилага правилно системата за сигнализация за осигуряване на безопасността на превозите по железопътната инфраструктура под ръководството на отговорно лице
Резултат от учене 6.2	Идентифицира рискови участъци по железопътната линия
Знания	• Описва характеристиките на рисков участък в жп инфраструктурата • Назовава основните видове повреди и състояния, които изискват сигнализиране • Познава процедурите и реда за съобщаване на опасности съгласно вътрешните инструкции и указания на работодателя • Познава визуално разпознаваеми отклонения и повреди в състоянието на железопътната инфраструктура, за които се изисква незабавно докладване до отговорно лице
Умения	• Открива и локализира визуално нередности по релсовия път и контактната мрежа • Докладва своевременно всяка забелязана нередност до отговорното лице

ПРОЕКТ

	• Работи по предварително определени маршрути и участъци съгласно вътрешни указания • Използва установени фрази или сигнали при докладване на нередности • Съпоставя състоянието на участъка с нормативните изисквания
Компетентности	• Реагира своевременно при идентифициране на рискови участъци, като предприема адекватни действия за защита на служители, пътници и подвижен състав
Резултат от учене 6.3	Използва сигнални средства
Знания	• Описва основните отговорности и дейности, свързани с наблюдение на състоянието на железопътната инфраструктура, поддържане на безопасни условия за движение и прилагане на сигнализация при необходимост • Познава нормативната уредба • Назовава задълженията по взаимодействие с ръководители по движението
Умения	• Координира действията си с други служители в работна среда • Използва сигналните средства (сигнали и указатели) по нормативно утвърдения начин • Документира изпълнение на задачи по участък
Компетентности	• Правилно използва сигнални средства при спазване на нормативно утвърдения начин
Резултат от учене 6.4	Охранява прелез или повреден участък от железопътната инфраструктура
Знания	• Познава видовете технически неизправности и повреди, при които се изисква охрана на прелез или участък от жп инфраструктурата • Познава реда за действие при възникване на повреда съгласно нормативните актове и вътрешните указания • Познава начините за взаимодействие с отговорните длъжностни лица • Описва вида, предназначението и начина за поставяне на разрешените сигнални средства
Умения	• Извършва визуално наблюдение на охранявания участък съгласно указания и при необходимост от охрана • Поставя сигнални средства по изрично разпореждане и в съответствие с нормативната уредба • Поддържа визуален контакт със сигнално подаденото състояние и следи за безопасността на движението • Докладва на отговорното лице при инцидент, допълнителна повреда, затруднение или необходимост от допълнителни действия • Спазва инструкциите при възникване на опасна ситуация и при охрана на прелез с повредено оборудване
Компетентности	• Поддържа визуално наблюдение върху охранявания участък или прелез и осигурява своевременно подаване на сигнали при необходимост съгласно дадените указания и нормативната уредба

ПРОЕКТ

Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията: Притежава теоретични знания за: • Видовете, показанията, местата на поставяне и случаите, в които се използват различните сигнали и указатели • Стандартите за допустими отклонения на железопътната инфраструктура, основните видове повреди и отклонения и начините за тяхното докладване • Правилата за охрана на жп прелез и повреден участък Част по практика на професията: • Демонстрира подаване на сигнал в съответствие с нормативната уредба • Охранява повреден участък по установения начин • Осигурява безопасността на жп прелеза при необходимост от ръчно регулиране или при повреда на прелезните устройства съгласно нормативните указания
Средства за оценяване:	Част по теория на професията: • Писмен изпит Част по практика на професията: • Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика
ЕРУ 7	**Обслужване на пътници и обработка на превозни документи**
Резултат от учене 7.1	Познава видовете превозни документи
Знания	• Назовава образците билети, използвани в пътническите превози • Описва реквизитите на пътнически билет • Посочва нормативната уредба, свързана с билетоиздаването • Разграничава редовен от нередовен документ
Умения	• Проверява валидността на представен превозен документ • Издава пътнически билет по предварително зададен образец или чрез автоматизирана система за билетоиздаване • Прилага правилата за тарифи и условия на пътуване при издаване на билет
Компетентности	• Прилага правилата и процедурите за издаване, проверка и валидиране на пътнически превозни документи, като спазва нормативните изисквания, използва автоматизирани или ръчни системи за билетоиздаване и осигурява коректно обслужване на пътниците
Резултат от учене 7.2	Проверява редовността на пътниците
Знания	• Познава процедурите за проверка на билети • Описва действията при установяване на нередовност • Назовава правата и задълженията на пътниците • Познава тарифите и условията за пътуване
Умения	• Проверява билетите на пътниците по маршрут • Установява липса на валиден превозен документ • Съобщава на пътника откритата нередност • Следва указанията при нередовност без конфликт

ПРОЕКТ

Компетентности	• Проверява документите на пътниците по време на пътуване, като съблюдава нормативната уредба и поддържа добър контакт с клиентите
Резултат от учене 7.3	Отчита продажби на билет
Знания	• Познава стъпките при продажба на билет • Назовава необходимите данни при издаване • Разграничава видовете билети и документи за служебни и специални пътувания • Описва действията при отказ от пътуване
Умения	• Следва алгоритъм за попълване на билет • Издава билет машинно или ръчно • Проверява коректността на отпечатан билет • Въвежда данни в отчетна система
Компетентности	• Изпълнява процеса по продажба и отчет на билети в съответствие с вътрешните правила
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията: Притежава теоретични знания за: • Изискванията към реквизитите на пътнически билет • Последователността от действия при валидизиране редовността на пътническите документи • Нормативната уредба и правилата за поведение при проверка на редовността на пътниците • Правилата за продажба и отчетност на пътническите документи Част по практика на професията: • Попълва пътнически билет по образец • Проверява пътнически билет и констатира неговата редовност/нередовност • Въвежда данни при издаване на пътнически билет • Разграничава видовете билети и документи за служебни и специални пътувания по реквизити
Средства за оценяване	Част по теория на професията: • Писмен изпит Част по практика на професията: • Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика
ЕРУ 8	**Информационни и комуникационни технологии в професията**
Резултат от учене 8.1	Използва информационни и комуникационни технологии в осигуряването на движението и превозните дейности и железопътния транспорт
Знания	• Познава видове, функционалности, приложение и начин на работа с информационни системи и софтуер, използвани в осигуряването на движението и превозните дейности в железопътния транспорт • Познава изискванията за въвеждане и структуриране на данни в информационни системи, използвани в железопътния транспорт • Описва начините за съхраняване и защита на данни в приложимите софтуерни системи

ПРОЕКТ

	• Знае процедурите за актуализиране на информация в информационната система съгласно вътрешните указания • Познава стандартите за водене и обработка на данни, необходими за функционирането на транспортните системи • Познава начините за трансфер на данни от тези системи и софтуер към други информационни системи, използвани в работата на предприятието • Познава правилата за хигиена на труда и опазване на околната среда при работа с информационни системи и софтуер
Умения	• Използва информационни системи и софтуер в дейностите по осигуряване на движението и превозните дейности в железопътния транспорт, включително форми на електронна автентикация, удостоверяване и обмен на документи • Въвежда данни в информационната система съгласно указанията • Актуализира съществуваща информация в приложимия софтуер • Съхранява данни в системата, използвайки определените функционалности • Архивира данни по установения ред • Трансферира данни към други информационни системи, използвани в работата на железопътното предприятие • Подбира информационни системи според дейностите в предприятието за железопътен транспорт • Спазва правилата за хигиена на труда при работа и опазване на околната среда при работа с информационни системи и софтуер
Компетентности	• Използва правилно информационни системи и софтуер при изпълнение на дейности в осигуряване на движението и превозните дейности в предприятието от железопътния транспорт
Резултат от учене 8.2	Защитава данни и дигитална работна среда при работа с информационни и комуникационни технологии в железопътния транспорт
Знания	• Познава правилата и протоколите за защита на дигитални данни, устройства, системи и връзки • Познава функционалностите за защита в използваните информационни системи и софтуер при работни режими офлайн и онлайн • Описва основните индикатори за проблеми в защитата на използваните информационни системи и софтуер • Изброява протоколите за действие при установяване на проблеми в защитата на използваните информационни системи и софтуер • Познава основните правила за защита на интелектуалната собственост, личните и чувствителните данни при работа с информационни системи, софтуер и приложения
Умения	• Спазва правилата и протоколите за защита на дигитални данни, устройства, системи и връзки • Използва функционалностите за защита в използваните информационни системи и софтуер при работни режими офлайн и онлайн

ПРОЕКТ

	• Разпознава основните индикатори за проблеми в защитата на използваните информационни системи и софтуер • Спазва протоколите за действие при установяване на проблеми в защитата на използваните информационни системи и софтуер • Спазва основните правила за защита на интелектуалната собственост, личните и чувствителните данни при работа с информационни системи, софтуер и приложения
Компетентности	• Осигурява правилно защита на информационните системи и софтуер за осигуряване на движението и превозните дейности в железопътния транспорт
Резултат от учене 8.3	Решава проблеми при работа с информационни и комуникационни технологии в железопътния транспорт
Знания	• Описва основни проблеми в работата на информационните системи и софтуер, използвани в дейността • Познава протоколите за формулиране и адресиране на установените проблеми в работата на информационните системи и софтуер, използвани в дейността • Описва източници на информация за решаване на възникнали проблеми в работата на информационните системи и софтуер, използвани в дейността • Познава типови подходи за персонализиране и адаптиране на информационни системи, софтуер и приложения към необходимостите на работната си среда • Описва приложенията на изкуствения интелект при търсене на решения и оптимизации на процесите в дейността
Умения	• Идентифицира основни проблеми в работата на информационните системи и софтуер, използвани в дейността • Спазва протоколите за формулиране и адресиране на установените проблеми в работата на информационните системи и софтуер, използвани в дейността • Използва източници на информация за решаване на възникнали проблеми в работата на информационните системи и софтуер, използвани в дейността • Използва типови подходи за персонализиране и адаптиране на информационни системи, софтуер и приложения към необходимостите на работната си среда • Използва изкуствения интелект при търсене на решения и оптимизации на процесите в дейността
Компетентности	• Решава самостоятелно или в сътрудничество проблеми при работа с информационни системи, софтуер и приложения в осигуряване на движението и превозните дейности в железопътния транспорт • Предлага оптимизация на процеси и вземане на решения с помощта на изкуствен интелект
Резултат от учене 8.4	Използва чужд език при въвеждане, обработка и предаване на данни чрез информационни и комуникационни технологии
Знания	• Познава основни чуждоезикови термини, използвани в информационни системи и документи в железопътния транспорт

ПРОЕКТ

	• Познава менюта, интерфейси и инструкции на специализиран софтуер на чужд език • Познава стандартни фрази за комуникация с международни партньори чрез информационни и комуникационни технологии
Умения	• Работи с чуждоезикови версии на специализиран софтуер • Използва преводни инструменти и речници при работа с документация и електронна кореспонденция • Води базова професионална писмена и електронна комуникация на чужд език
Компетентности	• Самостоятелно използва софтуер и комуникационни средства на чужд език при изпълнение на задачи, свързани с движението и превозните дейности
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията: • Владее основните теоретични знания за видовете, приложението, функционалностите и начина на работа на информационни системи и софтуер за осигуряване на движението и превозните дейности в железопътния транспорт • Владее основните теоретични постановки за защита на данните и средата при работа с информационни системи и софтуер в осигуряване на движението и превозните дейности в железопътния транспорт • Владее основните теоретични знания за основните проблеми и начините на тяхното решаване при използване на информационни системи и софтуер в осигуряване на движението и превозните дейности в железопътния транспорт, включително с използване на изкуствен интелект • Владее основни термини и изрази на чужд език, използвани в информационни системи, документи и софтуер, прилагани в железопътния транспорт • Познава основните езикови структури за писмена комуникация с международни партньори и клиенти Част по практика на професията: • Създава данни и решения чрез информационни системи и софтуер в осигуряване на движението и превозните дейности в железопътния транспорт • Изпълнява дейности по осигуряване на движението и превозните дейности в железопътния транспорт с помощта на информационни системи и софтуер • Изпълнява протоколи на действие за защита на данни, адресиране и преодоляване на проблеми, генериране на решения и оптимизации, включително с изкуствен интелект • Работи с интерфейс на информационна система на чужд език • Разчита и попълва електронни формуляри, инструкции или превозни документи на чужд език • Съставя кратко професионално електронно съобщение на чужд език по зададен сценарий

ПРОЕКТ

Средства за оценяване:	Част по теория на професията: • Писмен изпит Част по практика на професията: • Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика
ЕРУ 9	**Организация на влаковото движение и работата в гарите**
Резултат от учене 9.1	Изпълнява графика за движение на влаковете
Знания	• Познава структурата на графика за движение на влаковете • Описва категориите влакове и особеностите при движение • Изброява елементи на графика за движение на влаковете • Познава йерархията на управление движението на влаковете • Изброява комуникативни средства и канали • Познава реда за реакция при смущения в движението съгласно указанията и графика за движение на влаковете
Умения	• Разчита графика за движение и идентифицира отклонения от него • Използва комуникативни средства за връзка с дежурния ръководител-движение, влаковия диспечер и други длъжностни лица, участващи в управлението на влаковото движение • Докладва своевременно за нарушение на графика съгласно указанията • Спазва указанията на отговорните длъжностни лица при отклонения от графика • Записва оперативни данни и настъпили промени съгласно установения ред • Работи с актуални разписания и съгласува действията си с други служители в оперативна обстановка
Компетентности	• Следи изпълнението на графика за движение на влакове, като отчита отклонения и действа съгласно указанията на отговорните длъжностни лица
Резултат от учене 9.2	Обработва данни за движението на влака
Знания	• Назовава основните видове влакови и гарови документи, използвани при организацията и осигуряването на движението на влакове • Познава предназначението и съдържанието на отчетните документи, използвани от гаровия персонал за движение на влакове • Описва реда и отговорностите при обмен на отчетни документи между длъжностни лица, участващи в управлението на влаковото движение • Обяснява значението на коректността и проследимостта при отчитане на движенията и събитията, свързани с влаковото движение
Умения	• Води документация, свързана с движението на влаковете • Използва образци и вписва данни

ПРОЕКТ

	• Следи и отразява отклонения от разписанията и при необходимост докладва • Извършва проверка на данни в отчетните формуляри • Използва документи, електронни системи и формуляри за справки и проследяване на движението • Извършва предаване и съхраняване на отчетни документи по установен ред
Компетентности	• Обработва влаковите и гаровите документи за движението на влаковете в съответствие с вътрешните изисквания и нормативните правила
Резултат от учене 9.3	**Контролира работата на екипа**
Знания	• Познава задълженията на членовете на превозната бригада • Формулира изискванията към редовност, дисциплина и отчетност • Назовава процедурите за проверка на изпълнението на задължения • Описва взаимодействието между началник-влак и бригада
Умения	• Наблюдава изпълнението на задачи от страна на персонала • Инструктира при необходимост членовете на екипа • Проверява изпълнението на конкретни разпореждания • Регистрира и отчита допуснати отклонения
Компетентности	• Контролира изпълнението на трудовите задължения от страна на превозния екип, като осигурява спазване на регламентите и оперативния ред
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията: Притежава теоретични знания за: • Обяснява структурата и основните елементи на графика за движение на влаковете (включително престой, преминаване, връзки, закъснения) • Описва категориите влакове и особеностите при движение • Познава реда за реакция при смущения в движението съгласно йерархията на управление и утвърдените указания • Изброява комуникационните средства и канали, използвани при влаковото движение • Назовава основните видове влакови и гарови документи и тяхното предназначение • Обяснява значението на точността и проследимостта при водене и предаване на документи • Описва задълженията на членовете на превозната бригада и принципите на отчетност и дисциплина Част по практика на професията: • Разчита графика за движение, идентифицира отклонения и съгласува действията с други служители • Използва комуникационни средства за връзка с дежурни длъжностни лица и докладва при отклонения • Води документация в съответствие с изискванията • Проверява и сравнява отчетни данни за движение и събития, свързани с влака

ПРОЕКТ

	• Наблюдава и инструктира превозния екип по зададени задачи • Регистрира допуснати отклонения и отчита изпълнението на задължения от членовете на екипа
Средства за оценяване	Част по теория на професията: • Писмен изпит Част по практика на професията: • Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика
ЕРУ 10	**Организация на технологичните процеси в железопътното предприятие**
Резултат от учене 10.1	Организира изпълнението на технологична последователност
Знания	• Познава организацията и управлението на технологичните процеси в жп възли • Познава правилата за движение на влаковете и маневрената работа в железопътния транспорт • Назовава етапите от товарния процес – подготовка на вагоните за натоварване (техническа годност, разпломбиране), товарене или разтоварване, контрол и оформяне на товарни документи • Описва взаимовръзката и хронологичната последователност между основните технологични операции • Изброява нормативните регламенти за всяка операция
Умения	• Съставя технологична последователност на дейности • Определя начални и крайни параметри на операции • Координира отделни звена за синхронно изпълнение • Проверява спазването на ред и срокове
Компетентности	• Организира и управлява изпълнението на технологични процеси, като съблюдава нормативните и техническите изисквания
Резултат от учене 10.2	Организира работата на смените
Знания	• Познава нормативната уредба и вътрешни правила за организация на работния процес и разпределение на работните задачи • Изрежда изискванията за инструктиране на работните екипи в съответствие с изпълняваните задачи • Познава елементите и реда за изготвяне и актуализиране на плана за маневрата и графика за движение на влаковете • Описва процедурите за координация и контрол на дейността на работните смени • Познава нормативните изисквания, правилата и процедурите за управление на движението на влаковете • Познава правилата и действията при координация на изпълнението на задачите от отделните членове на работните смени • Познава правилата и действията за реакция при повреди, аварии, закъснения • Познава документите и процедурите за контрол и отчет на работата на смените и изпълнение на маневрените планове, разписанията на влаковете и работните графици

ПРОЕКТ

Умения	• Спазва нормативната уредба и вътрешни правила за организация на работния процес и разпределение на работните задачи • Организира инструктажите на работните екипи в съответствие с изпълняваните задачи • Разработва работни планове, планове за маневрата • Актуализира работни планове, планове за маневрата • Контролира спазването на технологичната последователност, срокове и регламент • Координира изпълнението на задачите от отделните членове на работните смени • Организира действията по отстраняване на повреди, аварии или компенсиране на закъснения • Контролира работата на смените
Компетентности	• Организира и координира работата на смените, като осигурява изпълнението на служебните задачи в съответствие с нормативните и вътрешнофирмените изисквания
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията: Притежава теоретични знания за: • Нормативната уредба на дейността • Процедурите за контрол на изпълнението • Технологичната последователност на дейностите в железопътен възел • Правилата и процедурите за организация работата на смените Част по практика на професията: • Разработва план за работа на смените въз основа на конкретно задание • Попълва документация по изпълнението на сменната дейност (например план за маневрата, контролен лист, сменен график) • Реагира на симулирана ситуация с извънредно събитие (например закъснение или повреда) чрез план за действие
Средства за оценяване	Част по теория на професията: • Писмен изпит Част по практика на професията: • Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика
ЕРУ 11	**Търговска експлоатация и обработка на пратки и превозни документи**
Резултат от учене 11.1	Прилага тарифи за товарен превоз
Знания	• Познава структурата на тарифите по вид превоз • Назовава видовете допълнителни такси • Описва условията за изчисляване на крайна цена • Изброява нормативни документи, уреждащи тарифирането
Умения	• Изчислява превозни разходи по заявка • Прилага тарифа към конкретен маршрут • Попълва таксуване в превозен документ • Проверява съответствие между тарифата и фактурата

ПРОЕКТ

Компетентности	• Прилага правилно тарифните условия при търговска дейност, като осигурява точност и коректност на начислените превозни стойности
Резултат от учене 11.2	Приема и обработва пратки за превоз
Знания	• Назовава видовете железопътни пратки • Описва процедурите при приемане на товар • Познава задължителните реквизити при предаване • Изброява условията за отказ или връщане на пратка • Познава устройството и принципа на работа на вагонна везна • Назовава допустимите отклонения при измерване масата на вагон
Умения	• Измерва теглови показатели на вагони • Сверява данни от заявка с физически товар • Изготвя приемо-предавателен протокол • Контролира състоянието на пратката при приемане • Въвежда информация в отчетна система
Компетентности	• Изпълнява дейности по приемане, проверка и документиране на пратки, като гарантира съответствие с нормативните изисквания
Резултат от учене 11.3	Обработва превозни документи
Знания	• Познава формите и съдържанието на товарни превозни документи • Назовава последователността за тяхното попълване • Описва ролята на всяка част от документа • Изброява лицата, които разписват документите
Умения	• Съставя документи на база приета информация • Сверява данни с действителното съдържание на пратката • Попълва електронен превозен документ • Предава документация за отчет
Компетентности	• Съставя и обработва пълния комплект документи по превоза в съответствие с утвърдените норми и стандарти
Резултат от учене 11.4	Отчита извършени търговски дейности
Знания	• Познава вътрешните правила за отчетност • Назовава отчетните форми и техните показатели • Описва реда за съхранение и предаване на данни • Изброява основните звена, с които се съгласуват отчетите
Умения	• Извършва изчисления на приход от пратки • Попълва отчетни таблици по образец • Регистрира дейността в електронна система • Предава отчетна документация на отговорно лице
Компетентности	• Отчита търговската дейност по установения ред, като осигурява точност и достоверност на данните
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията: Притежава теоретични знания за: • Правилата и методите за тарифиране превоза на пътници и товари • Обработката и документирането на железопътни пратки

ПРОЕКТ

	• Формата, съдържанието и комплектовката на превозните документи • Правилата за отчетност при осъществяване на търговски дейности в железопътния транспорт Част по практика на професията: • Изготвя тарифа за превоз на товари по указан маршрут • Изготвя приемо-предавателен протокол за железопътна пратка • Попълва електронен превозен документ • Изготвя отчетна таблица върху предоставени данни
Средства за оценяване	Част по теория на професията: • Писмен изпит Част по практика на професията: • Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика
ЕРУ № 12	**Контрол на безопасността на движение и технологичните процеси**
Резултат от учене 12.1	Извършва контрол върху дейностите на гаровите служители
Знания	• Познава длъжностните характеристики и отговорности на гаровите длъжности • Описва признаци на нарушения в оперативната работа • Формулира изисквания за спазване на безопасността
Умения	• Проверява изпълнение на задълженията • Установява отклонения от регламентираното поведение • Документира резултатите от контрола • Предлага коригиращи действия при открити нарушения
Компетентности	• Прилага контролни дейности спрямо гаровия и/или влаковия персонал, осигурявайки съответствие с нормативната уредба и стандартите за безопасност
Резултат от учене 12.2	Анализира инциденти и рискови ситуации
Знания	• Познава нормативните изисквания при възникване на инцидент • Назовава методите за анализ на причините за произшествия • Описва задължителните действия след възникване на събитие • Изброява звената, участващи в разследване и докладване
Умения	• Систематизира информация от участници и свидетели • Определя причинно-следствени връзки при настъпило събитие • Изготвя писмен анализ със заключения и предложения
Компетентности	• Анализира възникнали ситуации и формулира мерки за предотвратяване на бъдещи инциденти, като спазва законовите изисквания
Резултат от учене 12.3	Проверява изпълнението на технологичните процеси
Знания	• Познава технологичните карти и нормите за изпълнение на жп процеси и дейности • Назовава изискванията за последователност на операции • Описва критичните точки при маневриране, товарене и преместване

ПРОЕКТ

	• Изброява показатели за оценка на изпълнението
Умения	• Наблюдава реалното изпълнение на процеса • Сравнява изпълнението със зададените нормативи • Определя съответствие с утвърдените методики • Докладва несъответствия на ръководството
Компетентности	• Оценява качеството и съответствието на изпълняваните технологични дейности спрямо утвърдените стандарти
Резултат от учене 12.4	Съставя контролни доклади и предписания
Знания	• Назовава елементите на контролен доклад • Описва процедурите за изготвяне на предписание • Познава сроковете и изискванията за отчитане • Формулира основните констатации и препоръки
Умения	• Съставя доклад по резултати от проверка • Изготвя конкретни предписания за отстраняване на нередности • Съхранява и предава документацията по регламент • Съгласува действията с отговорни длъжностни лица
Компетентности	• Изготвя документация, свързана с контролна дейност, като осигурява проследимост и изпълнение на предписаните мерки
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията: Има теоретични знания за: • Реда за проверка и документиране на състоянието и функционирането на гаровите и влаковите системи за управление и безопасност • Процедурите и документирането на инциденти • Технологичните норми и показателите за оценка на изпълнението в железопътните дейности • Процедурите и формите за контрол на железопътните дейности Част по практика на професията: • Съставя протокол за проверка на гарова или влакова система • Съставя анализ на произшествие по представени данни • Съставя доклад за установени несъответствия • Съставя доклад за резултатите от проверка
Средства за оценяване	Част по теория на професията: • Писмен изпит Част по практика на професията: • Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика
ЕРУ 13	**Наставничество и обучение на служителите в превозните дейности**
Резултат от учене 13.1	Подготвя служители за въвеждане в длъжност
Знания	• Познава съдържанието на длъжностните характеристики • Назовава нормативните изисквания към новоназначени служители • Описва основните рискове, свързани с работното място • Изброява средствата за осигуряване на безопасност при обучение

ПРОЕКТ

Умения	• Изготвя програма за въвеждане в длъжност • Представя съдържанието на инструкциите и процедурите • Демонстрира правилно изпълнение на работни задачи • Отговаря на въпроси и следи за напредъка
Компетентности	• Осигурява ефективно въвеждане в длъжност чрез систематично обучение и контрол върху изпълнението на началните етапи от работата
Резултат от учене 13.2	Провежда текущо наставничество на превозни бригади
Знания	• Познава структурата и функциите на превозната бригада • Назовава добри практики при взаимодействие между членове на екипа • Описва често допускани грешки и отклонения • Изброява процедурите за повишаване на оперативната съгласуваност
Умения	• Следи за ефективността на взаимодействието в бригадата • Предоставя обратна връзка на членовете на екипа • Насочва вниманието към конкретни пропуски • Предлага подходи за подобрение на практиката
Компетентности	• Подпомага професионалното развитие на служителите чрез наставничество и текуща корекция на практическите действия
Резултат от учене 13.3	Изготвя план за обучение и инструктаж
Знания	• Назовава видовете инструктажи в железопътния транспорт • Описва задължителното съдържание на план за обучение • Познава изискванията към документацията за проведено обучение • Изброява критериите за оценка на напредъка
Умения	• Съставя график и програма за провеждане на обучение • Формулира цели, теми и методи на преподаване • Подготвя необходимите обучителни материали • Оформя документи за присъствие и оценяване
Компетентности	• Организира и администрира вътрешнофирмено обучение, отговаряйки за съответствието му с нормативните и образователните изисквания
Резултат от учене 13.4	Проверява приложението на обучените знания и умения
Знания	• Познава методите за наблюдение и проверка на практическо изпълнение • Назовава показатели за оценка на приложимост • Описва често срещани слабости в прилагането на инструкции • Изброява мерките за коригиране на установени отклонения
Умения	• Организира наблюдение върху изпълнението на задачи от обучени служители • Сравнява реално поведение с очакваното според инструкциите • Регистрира недостатъци в прилагането • Докладва резултати на отговорните лица

ПРОЕКТ

Компетентности	• Контролира ефективността на обучението чрез наблюдение на реалната работа, идентифицира пропуски и участва в коригиращи действия
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията: Притежава теоретични знания за: • Нормативната уредба и правилата за въвеждане в длъжност на новоназначени работници в железопътния транспорт • Процедурите и практиките за наставничество на превозните бригади в железопътния транспорт • Видовете инструктажи и обучения на персонала в железопътния транспорт • Методите и показателите за оценка на представянето на преминали обучение служители в железопътния транспорт Част по практика на професията: • Изготвя инструктаж за новоназначени работници • Изготвя анализ на грешки и отклонения в работата на превозната бригада • Изготвя програма за обучение на служителите • Изготвя доклад за представянето на преминали обучение служители
Средства за оценяване	Част по теория на професията: • Писмен изпит Част по практика на професията: • Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика
ЕРУ 14	**Обезпечаване на безопасна експлоатация**
Резултат от учене 14.1	Извършва проверки за спазване на правилата за безопасност
Знания	• Познава нормативната уредба за безопасност в железопътния транспорт • Назовава ключовите документи, регламентиращи безопасната експлоатация • Описва задълженията на служителите по отношение на безопасността • Изброява видовете проверки и основанието за тяхното провеждане
Умения	• Провежда тематични или планови проверки на служители и участъци • Анализира документация и регистри за съответствие с изискванията • Съставя протоколи от проверка • Съобщава незабавно критични нарушения
Компетентности	• Организира и провежда проверки по безопасност, гарантирайки съответствие с нормативните документи и технологичната дисциплина

ПРОЕКТ

Резултат от учене 14.2	Прилага мерки за предотвратяване на нарушения
Знания	• Познава процедурите за предприемане на превантивни действия • Назовава критичните точки, свързани с повтарящи се нарушения • Описва последствията от допуснати пропуски в безопасността • Изброява мерките за техническа и организационна превенция
Умения	• Оценява необходимостта от конкретна превантивна мярка • Формулира и предлага действия за отстраняване на рискови условия • Информира ръководството и засегнатите служители • Контролира изпълнението на предписания
Компетентности	• Прилага адекватни превантивни действия за избягване на произшествия, като се основава на анализ и опит
Резултат от учене 14.3	Проверява действията на служители в условия на извънредна ситуация
Знания	• Познава инструкциите за поведение при авария, закъснение или произшествие • Назовава задълженията на персонала при евакуация и спиране на движение • Описва комуникационните процедури при извънредни обстоятелства • Изброява регистри, които се попълват след инцидент
Умения	• Наблюдава реалната реакция на служителите по време на учебна или реална ситуация • Сравнява действията с предписанията от инструкциите • Събира обратна информация от участници и свидетели • Документира проверката • Изготвя препоръки
Компетентности	• Оценява готовността и адекватността на действията на служителите в рискови и аварийни ситуации, като гарантира съответствие с регламентите
Резултат от учене 14.4	Подготвя предложения за подобряване на безопасността
Знания	• Познава методите за анализ на работната среда и оперативния процес • Назовава изискванията към документацията за безопасност • Описва възможности за организационни подобрения • Изброява фактори, влияещи върху културата на безопасност
Умения	• Формулира конкретни предложения въз основа на наблюдения и анализ • Аргументира нуждата от промяна в съществуващи практики • Представя предложения пред ръководството • Съдейства при внедряване на нови мерки
Компетентности	• Разработва предложения за повишаване на безопасността, като се основава на добри практики и установени проблеми

ПРОЕКТ

Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията: Притежава теоретични знания за: • Нормативната уредба и процедури за безопасна експлоатация на железопътната техника и инфраструктура • Процедурите и мерките за предотвратяване на нарушения в организацията на движението на железопътния транспорт • Правилата и процедурите за действие при извънредни ситуации в железопътния транспорт • Методите и средствата за анализ на възможностите за подобряване на безопасността в железопътния транспорт Част по практика на професията: • Изготвя протокол за проверка • Изготвя план за превенция на аварии, инциденти и произшествия • Изготвя доклад за готовност при извънредни ситуации • Изготвя план за действие за подобряване на безопасността
Средства за оценяване	Част по теория на професията: • Писмен изпит Част по практика на професията: • Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика

4. Съвкупност от единици резултати от учене, които формират придобиването на квалификация по част от професията „Движение и превозна дейност в железопътния транспорт“

Степен на професионална квалификация	Ниво по ЕКР/НКР	ЕРУ № … от списъка по т. 3.1. (мин. 3 броя ЕРУ, поне 1 ЕРУ е от специфичната ПП)
II	3	ЕРУ 3, ЕРУ 4, ЕРУ 7
		ЕРУ 4, ЕРУ 6, ЕРУ 7
		ЕРУ 5, ЕРУ 6, ЕРУ 7
III	4	ЕРУ 6, ЕРУ 8, ЕРУ 9
		ЕРУ 5, ЕРУ 7, ЕРУ 11
		ЕРУ 6, ЕРУ 7, ЕРУ 10
IV	5	**неприложимо**

5. Изисквания към материалната база

5.1. Изисквания към кабинетите за обучение по теория на професията – характеристики, обзавеждане, оборудване, софтуер

Кабинетите за обучение по теория на професията покриват функционалните характеристики за учебни кабинети, санитарно-хигиенните изисквания и изискванията за пожарна безопасност в действащата нормативна уредба.

Основното обзавеждане включва: работно място за всеки обучаван (учебна маса и стол), работно място на обучаващия (работна маса и стол), шкаф за учебни материали и помагала,

ПРОЕКТ

учебна дъска (вид според възможностите на институцията).

Основното оборудване включва: подходяща презентационна техника (компютър, мултимедиен прожектор, екран), лицензиран софтуер за използваната компютърна система, безжичен интернет достъп/компютърна мрежа, осигуряваща интернет достъп.

Помощното оборудване включва: маркери за бяла дъска, гъби и спрей за почистване на бяла дъска, показалка, кошове за отпадъци.

Учебни помагала: демонстрационни табла, схеми, макети и модели или реални образци на устройства, машини, съоръжения, разглеждани в учебния материал, демо/учебни версии на програмни продукти, каталози, справочници, сборници с нормативни документи, инструкции, правилници, техническа и технологична документация, образци на документи и бланки, образци на правилници в железопътния транспорт, кодекси, инструкции, на електронен или хартиен носител, достъпни физически или в дигитална среда, съобразени с преподаваното учебно съдържание.

5.2. Изисквания към учебната база за обучение по практика на професията – характеристики, обзавеждане, оборудване, софтуер

Учебният кабинет за обучение по практика на професията покрива функционалните характеристики, санитарно-хигиенните изисквания и изискванията за пожарна безопасност в действащата нормативна уредба.

Основното обзавеждане включва: работно място за всеки обучаван (работно бюро, стол), работно място на обучаващия (работно бюро, стол).

Основното оборудване включва: компютърна конфигурация/преносим компютър/таблет за всеки обучаем и за обучаващия (според възможностите на институцията), компютърна мрежа с интернет достъп/осигурен безжичен интернет достъп, шкаф за документи, мултифункционално офис устройство с осигурена мрежова или безжична връзка към учебните компютри, лицензиран офис пакет за всяко компютърно устройство.

Учебни помагала: при възможност на обучаващата институция макети на гарови апаратури за сигнализация, макети или симулатори на стрелки, които могат да бъдат ръчно настройвани, макети на специализирани везни, на билетни системи и касови апарати, модели на влакове и вагони за демонстрация на маневрени дейности, демо/учебни версии на софтуер и информационни системи, използвани в професията, ръководства по организация и управление на железопътната експлоатация, схеми и диаграми за композиране и разкомпозиране на влакове.

Във връзка с многообразието на дейностите, които обучаваните лица трябва да усвоят, е необходимо обучението по практика да се извършва в реална железопътна работна среда – железопътна гара, превозна служба, жп участък, локомотивно депо и други функционални звена от инфраструктурата и експлоатацията.

По тази причина преди началото на обучението трябва да се представи договор с юридическо лице, извършващо всички или по-голяма част от дейностите, които са обект на обучението. Договорът е придружен от извадка от електронния регистър на Изпълнителна агенция „Главна инспекция по труда“ за актуалните декларации по чл. 15 от ЗЗБУТ на предприятието, удостоверяващи съответствието на използваната база с изискванията за здравословни и безопасни условия на труд.

Производствената база по професия „Движение и превозна дейност в железопътния транспорт“ трябва да отговаря на нормативно установените изисквания към функционалните характеристики, условията за безопасност, здраве при работа и пожарна охрана съгласно приложимата нормативна уредба.

Основното оборудване на производствената база за професионалното обучение за придобиване на втора степен по професия „Движение и превозна дейност в железопътния

ПРОЕКТ

транспорт“ включва: гарова апаратура за сигнализация и централизация, стрелково и маневрено оборудване, сигнали, коловози, стрелки, перони, рампи и други гарови съоръжения, оборудване за наблюдение на железопътни линии и съоръжения, везни за измерване на масата на вагони, билетни системи и касови апарати, основни инструменти за поддръжка и ремонт на железопътни съоръжения. Обучаемите са осигурени със защитни каски, светлоотразителни жилетки и други лични предпазни средства.

Основното оборудване на производствената база за професионалното обучение за придобиване на трета степен по професия „Движение и превозна дейност в железопътния транспорт“ включва: системи за мониторинг на движението на влаковете, радиостанции и други комуникационни устройства за координация с маневрените бригади и други звена, телефони или компютърни системи за вътрешна комуникация, информационни системи за анализ и отчетност.

Основното оборудване на производствената база за професионалното обучение за придобиване на четвърта степен по професия „Движение и превозна дейност в железопътния транспорт“ включва: системи за управление и мониторинг на железопътната експлоатация, системи за анализ и отчетност, комуникационни системи.

6. Изисквания към обучаващите

Право да преподават по теория и практика на професията имат лица с висше образование и образователно-квалификационна степен „магистър“ или „бакалавър“ по специалности от професионално направление „Икономика“ от областта на висше образование „Социални, стопански и правни науки“, от професионално направление „Информатика и компютърни науки“ от областта на висше образование „Природни науки, математика и информатика“ и от професионални направления „Комуникационна и компютърна техника“, „Транспорт, корабоплаване и авиация“, „Машинно инженерство“, „Електротехника, електроника и автоматика“, „Енергетика“, „Архитектура, строителство и геодезия“ и „Общо инженерство“ от областта на висше образование „Технически науки“ от Класификатора на областите на висше образование и професионалните направления (ДВ, бр. 64 от 2002 г.), съответстващи на професията.

Учителска длъжност по учебен предмет или модул от професионалната подготовка, както и от специализираната подготовка може да се заема и от лица със завършено висше образование по съответната специалност и без професионална квалификация „учител“.

По учебен предмет или модул от професионалната подготовка, за който няма съответно професионално направление в Класификатора на областите на висше образование и професионалните направления, могат да преподават лица без висше образование и без придобита професионална квалификация „учител“, ако са придобили съответната професионална квалификация при условията и по реда на Закона за професионалното образование и обучение.

Препоръчително е на всеки три години обучаващите да преминават курс за актуализиране на професионалните си знания, умения и компетентности.

ПРОЕКТ